

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

§. 9. An sententia Sancti Augustini de simultaneâ rerum creatione sit
erronea.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

ut libet, ut lubet, quælibet affirmare sibi licitum putavit, satis facile fuit talia portentosa Hipponensi Præfati adscribere. Sanè Augustinus lib. 1. de Gen. ad lit. cap. 12. terram rotundam fatetur: *Cum enim, inquit, totam terram adhuc aqua tegebat, nihil impediebat, ut aquosa, & gibbosa moles ex una parte faceret diem lucis præsentia, ex alia noctem lucis absentia.* Et lib. 16. de Civ. Dei cap. 9. ubi de Antipodis differit: *Nec attendunt, inquit, utriusque figura conglobata, & rotunda mundus esse credatur, sed aliqua ratione monstratur, non tamen esse consequens, ut etiam ab illa parte ex aquarum congerie nuda sit terra.* Nullus igitur in Augustino legitur de telluris rotunditate error, sed ea sunt inania Adami objecta.

Verùm negasse Augustinum Antipodas, non ibo inficias, sed vulgarem hominum sententiam secutus est. Testatur Plinius, magnam litem de Antipodis fuisse inter literarum profectores, & vulgus. At Augustinus haud vulgari argumento in eam opinionem ductus est, nempe quòd periculum esset, ne qui nobis adversa vestigia premunt, in cælum ruerent; sed tum ex sacrâ, tum ex profanâ historiâ rationes consideravit, quæ sapientissimos quosque in eam sententiam traxere. Ligur ille Argonauta novi Orbis inventor non ab uno Principe circulator habitus est, cum se ad Antipodas classem ducturum polliceretur, nec ut arbitror, Arragoniæ Rex integram magno promissori fidem præstitit, sed quæ est hominum infatiata cupido, pauca navigia in spem Orbis naufragis objectari, in lueri loco reposuit. Macrobius lib. 2. de Somnio Scipionis cap. 9. solâ conjecturâ Antipodas credi dixit in oppositâ Orbis parte, quòd propter similem temperiem similiter incolitur, sed à quibus non licuit unquam nobis, nec licet agnoscere. Et quidem Aristoteles, Plinius, Ptolomæus, cæterique Historici, Cosmographi, ac Philosophi veteres, quibus Scholastici Parisienses ad stipulati sunt, tellurem non ubique habitabilem posuere, sed tantum sub Zonis temperatis, cum tamen etiam sub torridâ, ac utraque frigida terram incolî certum sit. Quid quod? Zacharias Papa Epist. 10. ad Bonifacium scriptâ anno 748. *perversam, & inquam doctrinam vocat asserentem, quòd alius mundus, & alii homines sub terrâ sint.* Et ille quidem vulgarem sententiam secutus est. Nos quidem ex nostrorum navigationibus ista didicimus. At uti Sapientibus illis majoribus nostris, quibus literas omnes acceptas serimus, vitio non datur, quòd tellurem ex majori parte inhabitabilem scripserint, neque reprehendus venit Augustinus, si eandem terram ex oppositâ parte habitari negaverit. Difficile illi videbatur, potuisse homines ab uno Adam propagatos in oppositam terrâ partem Oceani immensitate trajectâ semel navigasse, iterumque post diluvium illuc advectos fuisse, nullamque huius rei adeò memorabilis mentionem, vel in sacris, vel in profanis literis fieri. Profectò hucusque necitur, quomodo ex Europâ illuc bis homines pervenerint. Itaque cum ponentes Antipodas conjecturâ tantum, quæ levem prorsus, ac debilem certitudinem parit, ad id dicendum moverentur, & Augustinus Antipodas negaverit omnium historicorum fide, ac antiquissimâ Patrum traditione suffultus, potiori jure ille Antipodas sustulit, quàm alii adfluxere. Verùm non adeò opinio negans Antipodas Augustino inhaesit, quin aliquando admiserit, libro enim de decem categoriis cap. 10. ait: *Terra, quæ videtur in mediò ubique subter esse, & Antipodes nostri, quæ nobis dicantur figere adversa vestigia, cælum*

super se habent. Pater Macedo vir in Augustini lectione versatissimus in volumine, quod Concentum Euchologicum inscripsit, in commentariis ad Orationem in festo Sancti Marci videtur velle insinuare, Americam Augustino innotuisse, dum non uno loco quatuor esse partes terræ affirmat, *mirari libet, inquit, Augustinum quatuor Orbis partes tam perspicuè nominare, quasi suâ jam ætate America detecta esset.* Sanctus Doctor lib. 16. de Civ. Dei cap. 9. opinionem Antipodas affirmantem veluti absurdam rejecit: *Nimisque, inquit, absurdum est, ut dicatur aliquos homines ex hac in illam partem Oceani immensitate trajectâ navigare, ac pervenire potuisse, ut etiam illic ex uno illo primo homine genus institueretur humanum.* Quatuor partes dixit Augustinus, nempe Orientem, Occidentem, Meridiem, & Aquilonem. Ita tract. 118. in Joannem: *Propter quod alibi dicit, mensurum se Angulos suos, ut colligant Electos eius à quatuor ventis, quòd quid est nisi à quatuor partibus Mundi, Oriente, Occidente, Aquilone, & Meridie? At hæ partes in veteri Orbe probè censebantur esse, etiam si America ignoraretur.*

§. IX.

An sententia Sancti Augustini de simultaneâ rerum creatione sit erronea?

Hic etiam Recentiorum querelâ, imò censurâ, quibus insignem Sancti Doctoris interpretationem in cap. 1. Geneseos excipiunt, resellendâ sunt. Magnum illud ingeniorum monstrum, si usquam aliàs in explicando Hexamerone admirabilem subtilitatem præ se tulit, sed quantum indè laudis apud veteres sibi comparavit, tantum reprehensionis apud Recentiores sibi contraxit, aut plus etiam fortasse. Augustinus, quòd videbat sex priores dies, quæ Moyses mundum à Deo creatum scribit, si literaliter accipiuntur, gravissimis difficultatibus subiecti, quas ipsemet in libris de Genesi ad literam proponit, subtilem prorsus, ac se dignam sententiam excogitavit, nempe dies illos intelligendos esse mysticè juxta cognitionem Angelicam de rebus in Deo, & in proprio genere, & juxta ordinem rerum simul à Deo creaturâ diertum etiam ordinem in Angelorum mente designavit. Hanc Sancti Patris explicationem de simultaneâ rerum creatione mysticè in sex illos dies sic divisam paucis refert Sanctus Thomas 1. p. q. 74. art. 2. At, quæ fuit Augustini modestia, hoc à se excogitatum interpretamentum ita docuit, ut meliori explanationi nullum se præjudicium asserere velle protestatus sit: *Quisquis ergo, inquit, non eam, quam pro nostro modulo vel indagare, vel putare potuimus, sed aliam requirit in illorum dierum enumeratione sententiam, quæ non in prophetiâ figuratè, sed in hac creaturarum conditione propriè, melius que possit intelligi, querat, & divinitus aditus inveniat. Fieri enim potest, ut etiam ego aliam his Divinæ Scripturæ verbis congruentiorem fortassis inveniam; neque tamen ita banc confirmo, ut aliam, quæ præponenda sit, inveniri non posse contendam.* His se munitum voluit adversus malevolorum Lectorum censuras lib. 4. de Gen. ad lit. cap. 28. Hæc sola Augustini verba solida apologiæ loco habenda essent, nec quicquam rursus addendum foret pro ejusdem interpretationis defensione. Cæterum ex nostris Scripturibus Magister Emanuel Cerda Lusitanus Publicus in Academia Conimbricensi Theologiæ Professor in suis quodlibetis Theologicis acerrimè contrâ

Recent-

Recentiorum impetum Magni Parentis sententiam propugnat, eorumque & in censurando audaciam, & in impugnando debilitatem ostendit, idem quoque præstitit Carolus Moreau noster Bituricensis in vindiciis pacificis. Ego Recentiorum accusationes cum veterum Theologorum, & quidem Principum iudiciis conferre volo, nam qui exactam Augustinianæ sententiæ defensionem desiderat, Cerdentem legat.

Igitur Ludovicus Molina, in tract. de Opere sex dierum disp. 1. ita de Augustini explicatione iudicat: *Exponere in eo sensu Scripturas, est sanè earum auctoritatem enervare, & ludibrio fortè eam coram infidelibus exponere.* At non ita abjectè de Augustini interpretatione sensit Magnus Theologia, imò Ecclesiæ Doctor Sanctus Thomas in 2. sent. dist. 12. q. 1. art. 2. *Hayum igitur, inquit, expositionum prima Augustini est subtilior, magis ab irrisione infidelium Scripturas defendens.* Alterum ejusdem Angelici Præceptoris textum mox laudabo, in quo contraria prorsus scribitur, quæ de Augustino Recentior ille affirmavit. Cornelius à Lapide censoris personam contra Augustinum induens ait: *Contrarium docent omnes alii Patres, idque omnino vincit simplex, & historialis narratio Moysis; quare erroneum tam est dicere omnia uno die esse creata.* Verum Augustino consentit Albertus, qui ob multiplicem, ac mirabilem literaturam Magni cognomento insignitus fuit, his planè verbis: *Sine præiudicio sententia melior videtur Augustino consentiendum.* 1. part. Summæ q. 12. de quatuor coævis. Addit Sanctus Thomas proximè laudatus: *Hæc opinio Augustini plus mihi placet.* Ita-ne, Corneli, sententia illa, quam Albertus Magnus, ac Sanctus Thomas Scholasticorum lumina, ac columina probant, & sequuntur, hæc ætate erronea evasit? Quenam illam Synodi? Qui Romani Præsules? Quæ Doctorum Academiæ proscripserunt? An quia tibi, cuiusque displicet, erronea censenda est? At scito Recentioribus Augustinianis Doctoribus probari Cerdenti, Moreau, atque Ludovico ab Angelis Doctori Conimbricensi lib. 5. de Virâ Sancti Aug. cap. 9. ubi alios Patres, qui Augustino eâ in re consentire, producit, atque in Molinam ob Patrem reprehensum invehitur. Tertius Augustini accusator Arriaga clamat: *Explicatio hæc censetur ab omnibus improbabilis, nec ego dubito, quin si Augustinum non haberet Patronum, manifestè damnata fuisset, ut hæretica:* Tom. 2. in 1. p. disp. 28. num. 40. At Recentioris hujus voces comprimunt duo Parisiensis Scholæ Theologi præcipui Sanctus Bonaventura, & Agidius Romanus. Ille quidem in 2. dist. 13. art. 1. q. 1. scribit: *Quamvis autem hæc positio probabilis esset, & rationabilis, Catholicæ tamen tractatores, qui Augustinum secuti sunt, viam aliam approbaverunt magis.* Ille verò 1. p. Hexam. cap. 28. *Non autem, inquit, ista dicimus, ut improbenus opinionem Augustini, quæ est valde subtilis, & solennis.* Sed quid tandem dicat ille Augustini censor Moraines audiamus. Ille quidem recitans catalogum errorum Sancti Patris, hunc primo loco posuit: *Sensit ille mundum in instanti creatum fuisse &c. quod non convenit cum scriptis à Moysè cap. 1. Genesios, ut ostendunt accuratioris Theologi, speciatimque Suarez, Molinæ, Martinon (ita semet inter accuratioris Theologos recenset) communiterque rejicitur à Doctoribus Catholicis.* Disp. 12. Anti-Jans. num. 32. Sed non ita iudicavit Dionysius Carthusianus, dum in cap. 1. Gen. art. 5. scripsit: *Augustinus excogitavit quandam expositionem subtilem, per quam defendit scripturam ab irrisione huiusmodi, & tamen salvavit scripturæ,*

& fidei veritatem. Et antè ipsum Sanctus Thomas recitata Augustini, & alterà aliorum Patrum explicatione inquit: *Utrumque sensum circumstantia libræ patitur:* In 2. sent. cit. Næ Sanctus Thomas, Albertus Magnus, Sanctus Bonaventura, & Agidius Romanus inter accuratioris Theologos minime recensendi sunt? Erunt-ne illi de ultimâ Theologorum plebe, Senatores verò Suarez, Molina, & Martinon? Imò omnium nobilissimi illi sunt, quibus & Suarez, & Molina assurgant, Martinon verò nec eadem cum illis die nominetur.

Illud quidem Principum Theologicæ Scholæ iudicium de Sancti Augustini interpretatione fuit, cui sanè alii ante Augustinum viam aperuerant. Philo Hebræorum Plato communem sententiam de opere sex dierum non modò rejecit, verum etiam irrisit lib. 1. allegor. inquit: *Rusticane simplicitatis esse, putare sex diebus, aut utique certo tempore mundum esse creatum.* Ex Græcis Clemens Alexandrinus lib. 6. Strommatum eandem explicationem secutus est, quam apud Latinos noster Augustinus quàm maxime illustravit. Illam etiam tanti fecere universi Scholastici Doctores, ut magno studio adlaborarint in explicandâ sententiâ Augustini de cognitione illâ marutinâ, & vespertinâ rerum, nempe in divinâ naturâ, & in se ipsis. Ita de vero Augustini sensu inter se non leviter litigant Doctores Scholarum Principes Albertus Magnus 1. p. Summ. q. 12. art. 6. & 7. Sanctus Thomas 1. p. q. 58. art. 6. & 7. Bonaventura 2. dist. 4. art. 3. q. 1. Scotus 2. dist. 3. q. 9. Agidius 1. p. Hexamer. cap. 29. & ceteri communiter, quos non sine laude in eadem Augustini mente indagandâ imitati sunt Jesuiticæ Scholæ Duces Suarez lib. 1. de Opere sex dierum cap. 10. Vasquez 1. p. disp. 51. cap. 2. Mitto hæc quæ ex Cassiodoro, Isidoro, Junilio, aliisque in commendationem Augustinianæ explicationis adducunt Lusitani nostri Doctores Cerda, & Ludovicus ab Angelis. Pater Macedo in altero Theologico Tomo Collationum de Angelis, qui jam prælo paratus est, doctissime Sancti Patris interpretationem defendit, ubi plures Recentiores laudat, qui Augustini sententiam amplexati sunt: Collat. 6. dist. 2. Interim legendus omnino est idem Augustinus lib. 12. Confess. ubi à cap. 14. usque ad 32. quo liber ille clauditur, justam sibi apologiam paravit, quâ suas in Moysen interpretationes fugillantes solide confutavit.

S. X.

Sanctus Augustinus non erravit asserendo, peccatum originale esse causam reprobationis.

Adesdum Lector, nam immanem prorsus Augustino errorem objicit Adamus, dum cap. 3. pag. 584. & cap. 6. pag. 614. scribit, Augustinum sensitisse, solum peccatum originis esse causam reprobationis damnatorum. Postea cap. 10. pag. 667. hanc eandem Augustini sententiam sequenti censurâ perstringit: *Sed si iste Doctor, nempe Augustinus, adderet, peccatum originale esse solam causam reprobationis, & esse id, quo ad salvatos à damnatis separandos morietur Deus, non solum pro hujus opinionis defensione mortem oppetere nolo, sed credo mihi licere illam horrere, quia mater est illius quam Calvinus, tam à impietate, ac rabie urget contra Ecclesiam.* Quis autem sit iste error Augustinianæ sententiæ filius subtrahit, fat enim illi fuit Sancti Doctoris assertum Calvinismi agnatione objectâ, non suspectum modò, sed & exosum reddere. Porro quicumque